

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра країнознавства та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

« 29 » 08 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ГЛОБАЛЬНА ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ

для студентів

галузь знань
спеціальність
освітній рівень
освітня програма
вид дисципліни
вибірковий блок

10 – Природничі науки
106 – Географія
магістр
Політична географія та геополітика
вибіркова
Політико-географічні та геополітичні студії

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладачі: **Валентин Стафійчук**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри
країнознавства та туризму

Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» ____ 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2023

Розробник: Валентин Стафійчук, кандидат географічних наук, доцент, доцент, кафедри
країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО

Завідувач кафедри країнознавства та туризму

(підпис)

Ольга ЛЮБИЦЕВА

(прізвище та ініціали)

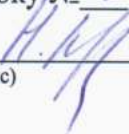
Протокол № 20 від « 30 » 06 2023 р.

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол від « 28 » 08 2023 року, № 6

Голова науково-методичної комісії

(підпис)

Наталія КОРОГОДА

(прізвище та ініціали)

« 28 » 08 2023 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – ознайомлення студентів з еволюцією міжнародного порядку, ключовими політико-географічними та геополітичними концепціями облаштування світу; забезпечення здобуття глибоких теоретичних та прикладних знань в області політичної географії та геополітики; формування здатності розв'язувати складні задачі і прикладні проблеми та приймати обґрунтовані і відповідальні рішення в сфері політико-географічної експертизи та аналітики

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. Успішне опанування дисциплін «Теорія політичної географії та геополітики», «Геоглобалістика» та «Геоконфліктологія».
2. Знання теоретичних основ політичної географії, соціально-політичних студій.
3. Володіння навичками аналізу, синтезу, моделювання ситуації, прогнозування, порівняння і методами політико-географічних досліджень.

3. Анотація навчальної дисципліни: Надається інформація про еволюцію міжнародного порядку у XIX-XX століття. Розкривається суть політико-географічних та геополітичних концепцій сучасності та роль сучасних глобальних проблем у формуванні зовнішньої політики держав світу. Аналізуються зовнішньополітичні та геополітичні стратегії, місце і роль ключових держав сьогодення. Розглядається роль і місце України в глобальному політичному просторі.

4.Завдання дисципліни: ознайомити студентів з еволюцією та сучасною конфігурацією світового порядку, місцем і роллю ключових держав та інтеграційних угруповань і України у сучасному глобальному політичному просторі. У результаті вивчення дисципліни студенти мають отримати вичерпні знання про закони, теорії, концепції і парадигми сучасної політичної географії, історію розвитку географічних досліджень та ідей і шляхи їх використання для дослідження ТПС на глобальному рівні (СК-1); впливи глобалізації та інших процесів на складові політичної сфери суспільного життя та розуміти суть цивілізаційних гуманітарних цінностей і глобалізаційних процесів сьогодення і застосовувати як міждисциплінарні підходи, так і теоретичні знання та практичні навички системного аналізу і синтезу, географічного моделювання і прогнозування для критичного осмислення місця і ролі окремих держав (СК-6); принципи функціонування та закономірності світової політики і політики окремих країн (у т. ч. України) та регіонів, структуру світового глобального політичного простору і співвідношення сил у ньому. У процесі опанування матеріалу відбувається закріплення навичок до пошуку, оброблення і аналізу інформації з різних джерел (ЗК-1) та використання спеціальних географічних методів і прийомів для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем (СК-3); здатність до критичного осмислення проблем і принципів функціонування і закономірностей розвитку світової політики (СК-13) та проведення досліджень на відповідних рівнях (ЗК-8); а також здатність здійснювати геопланування територій різних ієрархічних рівнів (СК-4); приймати обґрунтовані рішення; планувати, проводити та публічно і зрозуміло презентувати результати своїх наукових досліджень і висновків (СК-8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
Знати:				
1.1	Етапи еволюції світового порядку у XIX-XX ст. та ключові характеристики кожного етапу; елементи конфігурації сучасного світового порядку	лекція	бліц-опитування, семінар, тематичні контрольні роботи, іспит	до 4%
1.2	Складові зовнішньо-політичних стратегій та геополітичних концепцій сучасності	лекція, семінар		до 4%
1.3	Вплив глобальних проблем людства, інформаційних, енергетичних та торговельних війн на глобальну політичну структуру світу	лекція, семінар		до 4%
1.4	Роль, місце і стратегію ЄС у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.5	Роль, місце і стратегію США у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.6	Роль, місце і стратегію Китаю у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.7	Роль, місце і стратегію росії у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.8	Роль, місце і стратегію держав Близького і Середнього Сходу у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.9	Роль, місце і стратегію окремих регіональних держав у глобальному політичному просторі	лекція, семінар		до 4%
1.10	Співвідношення зовнішніх сил в Україні та ключових регіонах і державах світу; місце і роль України у сучасному світі	лекція, семінар		до 4%
Вміти:				
2.1	Визначати чинники, що дестабілізують світовий порядок і формують зовнішню політику держав	семінар	семінар, підсумкові тематичні контрольні роботи, дискусія, іспит	до 5%
2.2	Аналізувати ключові геополітичні концепції сучасності	семінар		до 5%
2.3	Визначати місце і роль окремих держав у сучасному світі, аналізувати їхні зовнішньо-політичні стратегії та геополітичні концепції	семінар		до 5%

2.4.	Виявляти роль і місце України в зовнішньо-політичних стратегіях та геополітичних концепціях окремих держав у сучасному світі	<i>семінар</i>		до 5%
2.5	Визначати глобальне політико-географічне положення окремих держав, його динаміку	<i>семінар</i>		до 5%
2.6	Визначати взаємозв'язок сучасного політико-географічного позиціонування держави з етапами формування її державної території, становленням політичної карти світу та іншими супутніми політико-географічними процесами.	<i>семінар</i>		до 5%
2.7	Чітко ідентифікувати і досліджувати місце конкретної держави у світовому порядку	<i>семінар</i>	<i>презентація, аналітична записка, іспит</i>	до 10%
Комунікація:				
3.1	Участь в обговореннях певних політико-географічних проблем, груповий пошук їх вирішення	<i>лекція, семінар, бесіда, дискусія</i>	<i>семінар, презентація, аналітична записка, іспит</i>	до 10%
3.2	Обґрунтування власного бачення проблем і перспектив ролі і місця України та окремих держав і регіонів у глобальній політиці	<i>семінар, бесіда, дискусія</i>		
3.3	Аналіз наративів та дискурсів зовнішньо-політичних стратегій, заяв ключових державних діячів і політиків; змісту окремих монографій, підручників	<i>лекція, семінар, бесіда, дискусія</i>		
Автономність та відповідальність:				
4.1	Самостійно знаходити та критично осмислювати матеріали про роль окремих агентів у глобальному політичному просторі; бути відповідальним у здійсненні наукових досліджень із застосуванням відповідних наукових методів та прийомів і за їхній результат	<i>семінар, самостійна робота</i>	<i>презентація, іспит</i>	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	2.1	2.2
Програмні результати навчання (назва)												
1.Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері політичної географії та геополітики, геопросторового управління територіально-політичними системами та регіонального розвитку (ПР06)				+	+	+	+	+	+	+		+
2.Здійснювати дослідження природно і суспільно- (політико)-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)	+	+	+									
3. Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)												
4. Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту (ПР16)	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+		
5. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів (ПР19)											+	+

Результати навчання дисципліни (код)	2.3	2.4	2.5	2.6	2.7	3.1	3.2	3.3	4.1
Програмні результати навчання (назва)									
1.Застосовувати сучасні моделі та інформаційні технології для проведення досліджень і розробок у сфері політичної географії та геополітики, геопросторового управління територіально-політичними системами та					+				

регіонального розвитку (ПР06)									
2.Здійснювати дослідження природно і суспільно-(політико)-географічних проявів розвитку геосистем у складних і непередбачуваних умовах, прогнозувати їхній розвиток, аналізувати альтернативи, оцінювати ризики та ймовірні наслідки (ПР08)		+	+	+				+	+
3.Планувати й виконувати теоретичні та прикладні дослідження, робити обґрунтовані висновки, аналізувати та презентувати результати досліджень (ПР12)					+			+	+
4.Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту (ПР16)									
5.Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів (ПР19)	+	+	+	+	+	+	+	+	+

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами роботи на семінарах, написання 2-х тематичних контрольних робіт, рівня підготовки та здачі аналітичної записки і презентації.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови їх опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1 (знання)** – до 40%;

результати навчання – **2 (вміння)** – до 40%;

результати навчання – **3 (комунікація)** – до 10%;

результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 10%

7.1. Форми оцінювання студентів: У курсі передбачено дві змістовних частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарів, передбачені індивідуальні/групові завдання (підготовка аналітичної записки та презентації) з актуальної політико-географічної проблематики. Завершується дисципліна складанням іспиту.

Семестрове оцінювання. Кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні усіх передбачених видів робіт.

Організація оцінювання. Упродовж семестру після завершення відповідних тем (див. тематичний план дисципліни) проводяться тематичні контрольні роботи (перша включає теми 1-5, друга – 6-11). Підсумкові контрольні роботи проводяться письмово у формі тестів та відкритих запитань і покликані виявити знання та навички отримані при опануванні

відповідних тем. Кожна з робіт оцінюється максимум у 10 балів. Студенти, які отримали за тематичну контрольну роботу меншу за мінімально передбачену кількість балів, перескладають її.

Семінари проходять згідно робочої навчальної програми за передбаченим розкладом і планом та передбачають обговорення актуальних проблем і виявлення знань, вмінь, комунікації та автономності студентів, у т. ч. перевірку виконання індивідуальних/групових завдань:

- участь в обговореннях актуальних теоретичних і прикладних проблем глобальної політичної географії (до 20 балів; не менше 4 відмінних відповідей за семестр);

- підготовка та подання аналітичної записки по завчасно поставлених завданнях (до 10 балів; за розкладом занять);

- представлення презентації індивідуального/групового дослідження, яке стосується комплексного розкриття певного завдання. Теми для презентацій обираються на початку семестру, а графік їх проведення узгоджується завчасно. Оцінювання презентації відбувається за такими критеріями:

- змістовна частина і розкриття теми – до 5 балів;

- мультимедійна складова і подача результатів дослідження – до 3 балів;

- відповіді на запитання – до 2 балів.

Оцінювання за формами контролю:

	ЗЧ1		ЗЧ2	
	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>	<i>Min. – 18 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
Семінар	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10
Презентація	-	-	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
Аналітична записка	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10	-	-
Тематична контрольна робота*	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10	«6» x 1 = 6	«10» x 1 = 10
«1» мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент. 1 - мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань. * – усі тематичні контрольні роботи (МКР) мають розрахунково-аналітичний характер				

Умови допуску до іспиту: Рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів: при цьому студент має прийняти участь не менш ніж у третині семінарів, здати презентацію і аналітичну записку та написати обидві тематичні контрольні роботи. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання рефератів за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту. Іспит проводиться в письмовій формі у вигляді розгорнутих і тестових завдань. **Максимальна** кількість балів на іспиті – **40 балів**; **мінімальна** кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали** (60% від максимальних балів, що відводяться на іспит).

При простому розрахунку отримуємо:

	Змістовна частина 1	Змістовна частина 2	Іспит	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	<i>18</i>	<i>18</i>	<i>24</i>	<i>60</i>
Максимум	30	30	40	100

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2. Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінари	самостійна робота
Частина 1. Глобальний політичний простір та місце європейських держав у ньому				
1	Вступ. Тема 1. Еволюція світового порядку у XIX-XX століттях.	2	2	9
2	Тема 2. Аналіз політико-географічних стратегій та геополітичних концепцій сучасності	2	2	9
3	Тема 3. Елементи конфігурації світового порядку Центри впливу та світові міста.	2	2	9
4	Тема 4. Європейський Союз у глобальному політичному просторі	4	4	15
5	Тема 5. Україна в глобальному політичному просторі	4	4	15
<i>Всього за змістовні частину 1</i>		<i>14</i>	<i>14</i>	<i>57</i>
Частина 2. Полюси і центри сили в глобальному політичному просторі				
6	Тема 6. Глобальна роль США	4	4	15
7	Тема 7. Китай на шляху до глобального статусу	2	4	15
8	Тема 8. Місце Росії у сучасному глобальному просторі	2	2	9
9	Тема 9. Близький і Середній Схід як важливий регіон світової політики	2	2	9
10	Тема 10. Регіональні держави та їх глобальні амбіції	2	2	9
11	Тема 11. Прогнози конфігурації глобального політичного простору	2		8
<i>Всього за змістовну частину 2</i>		<i>14</i>	<i>14</i>	<i>65</i>
ВСЬОГО		28	28	122

Загальний обсяг *180 год.*, в тому числі:

Лекцій – *28 год.*

Семінарські заняття – *28 год.*

Консультації – *2 год.*

Самостійна робота – *122 год.*

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна:

1. Гантінгтон С. Зіткнення цивілізацій та зміна світового порядку. Львів : Кальварія, 2006. 472 с.
2. Дністрянський М. С. Політична географія та геополітика України : навч. посіб. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. 344 с.
3. Кіссінджер Г. Світовий порядок. Роздуми про характер націй в історичному контексті. Київ : Наш формат, 2017. 320 с.
4. Макмастер Г. Поля битв. Боротьба за захист вільного світу. Київ : Наш формат, 2023. 424 с.
5. Політична географія та геополітика : навч. посіб. / Б. П. Яценко та ін. Київ : Либідь, 2007. 255 с.
6. Шарма Р. Злет і занепад країн. Хто виграє та програє на світовій арені. Київ : Наш формат, 2018. 408 с.

Додаткова:

7. Аджемоглу Д., Робінсон Дж. Чому нації занепадають? Київ : Наш формат, 2017. 440 с.
8. Бжезінський З. Велика шахівниця. Американська першість та її стратегічні імперативи. Львів, Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2000. 236 с.
9. Бжезінський З. Вибір: Світове панування чи світове лідерство. Київ : ВД «Києво-Могилянська академія», 2006. 204 с.
10. Голслах Йонатан. Сила раю. Як Європа може бути попереду в азійському сторіччі. Київ : Темпора, 2016. 354 с.
11. Гелд Д., МакГрю Е. Глобалізація/анти глобалізація. Київ : К.І.С., 2004. 180 с.
12. Глобальне управління – 2025: Доповідь Національної розвідувальної ради США та Інституту ЄС із досліджень безпеки. Львів : Вид-во «Літопис», 2011. 120 с.
13. Глобальні виклики сучасності: суспільно-географічний вимір. / за ред. Б. П. Яценка та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2012. 255 с.
14. Глобальні трансформації. Політика, економіка, культура. / Д. Гелд, Е та ін. Київ : Фенікс, 2003. 584 с.
15. Дорошко М.С. Геополітичні інтереси та зовнішня політика держав пострадянського простору : навч. посіб. Київ : Ніка-Центр, 2011. 228 с.
16. Забезпечення економічних інтересів України у відносинах з країнами Субсахарської Африки : аналіт. доп. Київ : НІСД, 2021.
17. Зовнішня політика країн Латинської Америки : навчальний посібник / Гаврилова Н. В., Булик М. В., Гільченко О. Л., Константинова Ю. В. Маріуполь : МДУ, 2020. 397 с.
18. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : навч. посіб. Київ : Знання, 2013. 278 с.
19. Липовецький С. Меч «Щербенець» та Українські ворота. Україно-польські взаємини від поділів Речі Посполитої й до сьогодні. Київ : Темпора, 2018. 476 с.
20. Мельничук А., Стафійчук В. Україна в багатополярному глобальному політичному просторі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність*. 2011. Вип.15 (27). С. 201-208.
21. Муазі Д. Геополітика емоцій. Як культури страху, приниження та надії змінюють світ. Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2018. 184 с.
22. Наїм М. Занепад влади: Від владних кабінетів до полів битви й церков, а потім і до держави, або чому сьогодні бути при владі означає зовсім інше, ніж колись Кмів : Форс Україна, 2017. 448 с.
23. Плохій С. Брама Європи. Харків : Книжковий клуб «КСД», 2019. 496 с.
24. Плохій С. Остання імперія. Занепад і крах Радянського Союзу. Харків : Книжковий клуб «КСД», 2019. 512 с.

25. Скавронська І. Світові й глобальні міста: подібності та відмінності. *Економіка*. 2019. №4(130). С. 61-65.
26. Снайдер Т. Шлях до несвободи: Росія, Європа, Америка. Львів : Човен, 2020. 392 с.
27. Стафійчук В. І. Вплив глобалізації на політичну сферу суспільного життя. *Світове господарство в умовах глобалізації* / за ред. Я. Б. Олійника та ін. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2004. С. 46-57.
28. Стафійчук В.І. Політико-географічний аналіз стратегій розвитку України та Росії. *Географія та туризм*. 2012. Вип. 22. С. 211-218.
29. Стафійчук В. І. Політична географія світу : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 306 с.
30. Стафійчук В. І. Рейтинг пріоритетності держав світу відповідно до національних інтересів України. *Економічна та соціальна географія*. 2020. Вип. 84. С. 13-22.
31. Стафійчук В. І. Сучасне регіональне політико-географічне положення України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія*. 2017. №3(68)/4(69). С.139-144.
32. Стафійчук В.І. Сучасне сусідське політико-географічне положення України. *Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки*. 2015. Вип. 6. С.109-115.
33. Сучасний стан розвитку й трансформації Північноатлантичного альянсу: аналіт. доп. / за ред. М. Паламарчука та О. Александрова. Київ : НІСД, 2021. 36 с. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2021-12/blok_nato.pdf.
34. Фельштинський Ю., Попов В. Від червоного терору до мафіозної держави: спецслужби Росії у боротьбі за світове панування (1917-2036). Київ : Наш Формат, 2021. 624 с.
35. Фесенко М. В. Проблеми та перспективи формування нового міжнародного порядку в умовах нестаціонарності. *Актуальні проблеми міжнародних відносин*. 2014. Вип. 120. С. 113-126.
36. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ : Наш формат, 2020. 192 с.
37. Шарма Р. Передові країни. В очікуванні нового «економічного» дива. Київ : Наш формат, 2018. 296 с.
38. Agnew J. A. *Making Political Geography*. London: Arnold, 2002. 208 p
39. Dunnigan J. F., Bay A. *A quick and dirty guide to war...* Paladin Press, 2008. 640 p.
40. *Key Concepts in Political Geography* / C. Gallaher etc. Los Angeles|London|New Delhi|Singapore|Washington : DC, SAGE, 2012. 378 p.